

„С ГЕОМ НА РЕДУТУ“ ПРЕД ЗВЕЗДАНИМ ВРАТИМА

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Астрономска опсерваторија, Волгина 7, 11060 Београд, Србија
E-mail: mdimitrijevic@aob.bg.ac.rs

Резиме. Размотрено је и анализирано лирско-поетско стваралаштво савремених бугарских песника Весиславе Савове, Георги Константинова, Евгеније Маринчеве, Здравке Шејретове, Зинаиде Чаушеве, Ивана Христова-Рудина, Илеане Стојанове, Илијане Илијеве, Јане Јаневе Хајрабедјан, Катје Маринове, Маје Митове, Марије Панајотове, Милка Христова, Милче Кирилова Цветкова, Павлине Јосеве, Петка Недјалкова, Рајча Русева Рајсна, Румена Цанева, Станке Боневе, Стефаније Цанкове и Улјане Паскалеве, са нарочитим нагласком на космичким мотивима у њиховом стваралаштву.

Кључне речи: астрономија у култури, бугарска поезија

Већи број бугарских песника, окупљених углавном у књижевном клубу „С Геом1 на редуту“, и њихове стихове у којима је присутна космичка тематика и слојевита симболика, редовно смо представљали на раније одржаним конференцијама „Развој астрономије код Срба“ V (2008), VI (2010), VII (2012) и VIII (2014).

За IX конференцију (2017) припремили смо нове препеве на српски, обухвативши петнаест бугарских песника, које смо и до сада више пута

¹ Гео Милев (1895-1925) је знаменити бугарски песник. Ларпурлартиста, модерниста уз склоност ка експериментисању. У каснијем периоду, Милев је еволуирао ка марксистичким схватањима и погледима на уметност, у оквиру часописа *Пламък* (Пламичак). У поменутом часопису објавио је револуционарну поему *Септември*, због које је касније прогањан. Он је врло значајан представник књижевне левице, која је тада била присутна и на нашим просторима. У мају 1925, због својих прогресивних схватања и делања, убијен је од стране бугарске полиције.

Објавио је више збирки песама, а афирмисао се и као врстан преводилац класичне и модерне поезије, укључујући ту Бајрона, Гетеа, Мајаковског и друге. Дела: *Жестокият пјрстен*, *Иконите Спят*, *Антология на жълтата роза*, *Антология на червената роза* и др. *Енциклопедија Лексикографског завода 5*, Загреб 1961, стр. 193.

представљали и анализирали њихове стихове да би њихово стваралаштво, надахнуто космичким мотивима и симболима афирмисали код нас, посебно у астрономским круговима, у нади да ће ови стихови наћи одјека у нашој културној и астрономској јавности, као што су одјекивали у нама. Вредно је помена да смо Весиславу Савову, Евгенију Маринчеву, Здравку Шејретову, Зинаиду Чаушеву, Ивана Христова-Рудина, Илијану Илијеву, Катју Маринову, Мају Митову, Марију Панајотову, Милчу Кирилова Цветкова, Павлину Јосеву, Петка Недјалкова, Рајча Русева Рајсна, Станку Боневу и Улјану Паскалеву, чији су стихови, у преводу са бугарског на српски, пред нама, представили у више наврата² и детаљније анализирали њихова песничка остварења. Овај прилог је наставак рада на афирмацији песничког стваралаштва савремених бугарских песника, које све лично познајем а са већином одржавам и присне пријатељске везе и контакте, што је посебан подстицај да и даље наставим са овим радом. Из збирки песама које сам добијао на поклон издвајао сам за препеве стихове који су у основи у складу са мојом поетиком и пружају ми одговарајуће читалачко уживање, а посебно сам бирао оне са космичком и небеском тематиком и симболиком. Зато се надам да ће оне наићи на добар пријем и међу астрономима, као и у књижевним круговима.

ВЕСИСЛАВА САВОВА

4.

дан венчања
свештеник се саплиће
о младину хаљину

5.

сунчани дан
колико сам буба мара
нагазила данас

² Милан С. Димитријевић, „Савремена бугарска поезија; клуб песника "С Геом на Редуту" и чаровитост лирско-космичке инспирације”, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба V”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 8, 2009, стр. 759-791.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 10, 2011, стр. 1093-1124.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 13, 2012, стр. 1255-1296.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама III», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VIII”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 16, 2016, стр. 625-684.

6.

последњи вагон
тркају се шине
и облаци

8.

цврчци
на небу нова
нијанса плавог

9.

киша
облачић који сам јутрос
снимила

12.

млад месец
беба зарива зубе
у њен сан

15.

поноћ је
на листу полумесец
од чаше вина

17.

ноћ без месеца
пијаница се свађа
са невидљивим непријатељем

19.

мрак
на столу је само
божићна звезда

ГЕОРГИ КОНСТАНТИНОВ

КРЕНУЋУ ПЕШКЕ КА ЗВЕЗДАМА...

Ка звездама ћу кренути пешке.
Полазићу од брега, од бразди,
од ражи дубоко шумеће,
кренућу од свитаца у трави.
Изаћи ћу и на гребен чак,
проћићу и те стене заспале
и ступићу у космички мрак
а ципеле блатом отежале...
Ка звездама ћу ићи без сна,
са надом ћу руке протезати...
И стићи ћу
до истог брега.
И свитац у трави ће светлети.

ЈАСНА НОЋ

На пространом небу,
пре но што сване,
трепти гомила звезда –
које виђам безбројних дана само,
када је моја планета у сенци.
Када од обале Африке
креће полако
египатски чамац са човеком, иронично насмејаним:
шта је Океан?...
А авиони се враћају
у своја гнезда
без хладног товара у црним канцама...
Када вилински експреси, савијени као змије,
скачу у пропаст,
вероватно свесни своје смешне брзине...
Ја такође треба да прођем
кроз топли екватор живота,
кроз Раков повратник,
кроз дугу равницу, која само после поклоњења
даје свој плод...
Замишљао је Земљу
Бруно
и цртао нулу.

То одавно није смелост.
Мислим на три кита,
који су одпливали у далеко предање,
за све китоловце
и друге, који дремају на обали.
Ипак,
које нас око
 посматра под микроскопом?
У безграничној материји
 где је моје место?
Зар није плуг
котва,
која ме задржава на земљи?...
Осећам магнетизам петог правца
и полако се уздижем, загледан
у пространо небо,
пре но што сване.

ПОСЛЕДЊЕГ ДАНА АСТРОНОМСКОГ ЛЕТА...

Последњег дана
астрономског лета
затварам очи
и тајно очекујем
неку грешку у природи –

можда ће сунце
да се непаметно заустави на брегу,
можда ће птице
да се одрекну свога бекства.

Можда ће ветар
да ми дуне врело у очи
и нећу видети
капљице рђе у лишћу...

Ипак ми је жеља–
да због неке грешке у природи –
и ја кажем,
да је моје лето вечно.

МЕТЕОР

Тачно над главом ми
просветљена
дуга нит метеора.
Пажња!
Космос спушта
златну удицу
ка мени.
Не,
нећу се ухватити!
Продужићу
да лено пливам
у земној ноћи...

ЕВГЕНИЈА МАРИНЧЕВА

* * *

Долази седми дан
брже
од сваког.
Ко зна шта нас чека...
Рећи ћу ти
Лозинку спаса, кад (он) дође:
Љ у б а в.
А Месец
продужава да нас подстиче
да откријемо
своју пропаст
једнопространтвено
и
истовремено...
И ми смо
сасвим напред
на ивици
љубави...
Јединствени излаз
(ни) је
Смрт!

ЗДРАВКА ШЕЈРЕТОВА

НЕДЕЉА

Скупила сам у шаџи недељу дана и
снажно стисла. Очи ми кише
и влаже трепавице.
Отварам полако дланове и испуштам
струк мајчине душице и борове иглице.
Исправљам се и крећем... Опет по путу,
по коме нема плаво и зелено.
Већ само нераширена крила птица.

ЗИНАИДА ЧАУШЕВА

ГЛАС ОДЛЈТЕЛЕ ШЕВЕ

Ако ћеш ми бити тишина,
у тишини бићу миловање.
И сузица на длану – једна,
твој сам ветар што дува кроз грање.

Брег си ми – и јаросна река.
Занемела гледам те и слушам.
Док топи твоја нежна рука
облачић у који се претварам.

Ја не желим других светова.
Свиђа ми се овај свет пун вреве –
с покровом тешких снегова,
са гласом од одлетеле шеве.

Твоје срце тужно и само
и мала лира у њега стане,
но полако нићи ће тамо
мала катедрала и за мене.

ИВАН ХРИСТОВ -РУДИН

* * *

Много далеко сам сад заиста...
Досежем светлосну брзину,
претварам се у лопту што блиста,
од топлоте заокругљену.
Пробијајући атмосфере слој,
са великим убрзањем знај,
помутих свемира мир и покој,
али очекујем добар крај.
Када путањом невероватном
стигнемо до свог апогеја,
бићу закован семафором,
којим управља плаветна Геја.
У трену се претворих у машту,
потпуну, добру и богату
и слих се у бразди у вечност ту,
што ће разлику укинути
међу животом кратким и смрти,
међу амином и кристалом –
душа што тело ми сад напусти,
имаће за пријатеље жал.
Када ко млади јуноша ходих
да ме врхови ка небу дигну,
не знадох да се за сваким од њих,
још виши и стрмији уздигну.

ИЛЕАНА СТОЈАНОВА

ДУЕНДЕЗ

он је у мени –
огањ са храпавим језицима
као милиони сунаца, узрок за
моје сагоревање
када сам сечиво у рукама
Великог разума

³ На шпанском: *Duende* –1. Привидење, зао дух; 2. Надахнуће, магија, огањ.

моје сагоревање
без тебе
за тебе
с тобом

када сам сама
када се шетам
из белих поља –
црни роб
речи, слова, ритмова

он је у мени
када купујем хлеб
а продавац ми враћа кусур
и смеје се
или кувам слатко од вишања
садим геранију у саксији
пијем густо црно вино
бројим Лудвигове
цимбале и добоше
лежим на дивану и
сузе ми теку
безвучно

када гледам бакарно-златну
планину Витошу
у сусрет
и одлетајућа јата
у пурпурној стази заласка
у мени је
када прелиставам
стари албум
у мени је
када избацујем
стара писма и стихове
у мени је
када ме рањавају
или заборављају
у мени је из љубави и из мржње

када звоно на улазним вратима
звони
одмах скачем
када мобилни исписује

твоје име
са тобом и без тебе изгарам

у мени је огањ
када читам Лорку
гледам
Ел Грековог “Христа који носи свој крст”
Гојине “Каприче”
слушам
Хосе Карераса
Пако де Лусију
фламенко у Мадриду
Барселони, Андалузији
као крик из дубина –
arte jondo (арте хондо)
т.ј. дубока уметност

у мени је огањ
када купујем руже
боје крви
када ми смрт показује
ракете с ударним главама
неутронским, јонским
бомбама

када мислим о Јеврејима
у Аушвицу
Бухенвалду, Дахауу
бебама у Хирошими, Фукушими,
400 милиона деце која гладују
на планети
древна племенска бољка
дубља од свих мора
јецајућа од незнања
кроз векове

ја сам огањ
у очима просјака у Софији
Мадриду, Њујорку и Токију

потпуно сам
изгарајућа у камину
сама и јединствена
пепео

дуенде сам –

привиђење
савијено у лобањама града
при месечевој светлости
у мени је анђео
...или демон

певајућа мука

до крви
до даха
до End .

AL-MAJRIТ⁴

свратићу у тај град
с барокним фонтанама
зауостављен у срцу Шпаније
у тај град са највише дрвећа
од свих градова на свету
“зелено, волим те зелено.
зелен ветар, зелене гране”⁵

у започетој октобарској вечери
слушаћу пасо добле и фламенко
под месечевом гитаром и великим звездама,

град, за који се незна
да ли је сан, привиђење или реалност
са стрмим кривудаџим уличицама
и раскошним трговима
а људи су му – ноћни лептири,
фијеста у два по поноћи.

Свратићу у тај град
и нећу разумети кастиљанске речи него
ћу сести у “Кафе Хихон”⁶
до Хемингвеја и Лорке

⁴ Al-Majrit – на арапском “извор воде”. Сматра се, да одатле проистиче име Мадрида, а дали су му га мавари у IX веку.

⁵ “Зелено, волим те зелено/ Зелен ветар. /Зелене гране” – Фредерико Гарсија Лорка.

⁶ “Кафе Хихон” – најпознатија кафана у Мадриду од 1888 г., називана и књижевна кафана, у којој су Гарсија Лорка, Антонио Мачадо и Рубен Дарио били међу првим посетиоцима, као и и Хемингвеј и писали своје радове.

и писаћу на колону
светао стих
испод старинских фењера од ливеног гвожђа
пићу вино тинто:
“пиј старо вино сваки дан
да се подмладиш!”⁷
оставићу да ме носи мој сан
и моја шетња биће много нежна
као Рафаелове слике,
храмови, дворци
ренесанса и готика, барок,
Ел Греко, Гоја и Веласкез
пијанство је потпуно,
а видим да продају и осмехе.

То ће бити негде крај Пиринеја
одмах чим прође време кризе.

.....
стојим изнад свог срца од камена
и не смем да се мрднем
да не одлети
сан.

ДУХ ПУТОВАЊА

захваљујем се судбини
што нећу умрети а да нисам видела велике градове.
за оно мајско поподне у Централ парку
када сам заспала на трави
и за јутра без даха у музејима Њујорка
или за шетње у Парк ситију и Сандансу
за ноћ са чашом “маргарите”, фотоапаратом и салсом
у Лас Вегасу
за онај смешни мали бродић на Мичигенском језеру
или за оног драгог професора историје
засвирао је са невероватним грудним меховима у шкотске
гајде
за руске јевреје, с којима смо певали Јосифа Бродског
када су се испили литри вотке

⁷ “пиј старо вино сваки дан/ да се подмладиш!” – шпанска пословица, написана на зиду старе таверне

и схватила сам да је небо свугде небо,
дрво дрво и човек човек,
али да сунце може и да убија –
у кући Цветајевих у Москви била сам са Марином
у лето московских пожара
када су ме у отровном ваздуху штитили
мртви пријатељи –
Гогољ, Љермонтов и Булгаков
и Третјаковска и Пушкинска
била сам испуњена туристичком радошћу а живот
просећих уметника био је безхлебан
под каменим коњаником на тргу Дел Сол у Мадриду
заљубила сам се у чудновате куће
и вртове Гаудија у Барцелони
док су људи боловали у мисијама за избеглице
као она сомалијка са бебом у ранцу на леђима
у Каљарију на острву Сардинији
и као уметник на Санта Крочеу у Фиренци
од кога купих „Понте Вејо“ за 5 евра
била сам расејана маштарка и фантаста
с Гојом и Веласкезом, који су ме очарали
с Ел Греком у слављењу Бога,
плакала сам са Ван Гогом и Гогеном,
смејала се са Матисом, Пикасом и Хуаном Мироом
уздисала пред крвавим заласцима и великим платнима
пред мозаицима у музеју Бардо,
каменим одломцима Картагине и Дуге
палмама, тиркизним морем
и песмом имама у Тунису.
Желим да измолим опроштај за искушење
да свратим у напуљски залив
под црвено-плаво-жуте куће
са чаршавима који висе у тесним улицима
са мирисом пасте парадајза белог лука и луде љубави
као у декору за велику оперу Ђузепеа Вердија
и на оне који су ме усмеравали на пут казујући
vedi Napoli e muori.

ИЛИАНА ИЛИЕВА

ЧАША

Половина времена,
пресечен пешчани сат
за одбројавање жеђи.
Испијено не може да се врати.
Недопијено чека свој крај.
Преливено ће ти побећи
и ко показује меру.

СВЕЋЊАК

Сноп светлости
у прозорчићу једнобродне цркве.
Дашак ваздуха носо вести Одозго.
Спирале у нама
упућују се ка дверима.
Гладно маче помера завесу.

ОГЛЕДАЛО

Не знам чак ни шта ће ми?
Најчешће је испуњено одсуством.
Кристална му самоћа ме разјашњава.
Немогу никада да уђем два пута
једна иста у њега.
Слични одрази проносе се реком.
Али у њему могу да сам
голицање дрвета,
глас камена,
гњурац са рибом на челу,
непознати кратер на Месецу,
облак у облаку
и сунчева пега.

ЗВОНО⁸

Шта је пуста сцена
када нема симфонијског оркестра,
победа – без Шостаковича?
Свети Ђорђе надува сто гајди
и звери полегаше,
ниже од траве,
код ногу мајки.

КАТЈА МАРИНОВА

ПЛАВО ЈУТРО

За мало срешћу себе
на најкласичнијој раскрсници.
Не свиђа ми се слагалица времена.
А желим да падају кише...
Кроз тајне бескрајних метафора
пузала сам – несвануло подобно себи.
Све сам срицала степенице за свој Рај,
а оне су ме подстицале и питале: Колика ти је
библијска сила, Голијате?
Да ли је већа од Давидове,
што баци камен?... Ћутах. Била сам мала ја
завијена у своју надицу.
Била сам мала ја,
била сам мала ја.
Изпредах с топлим струне конопчасте,
са заласцима и изласцима до крви сам болела.
Ратовах с осећањима – жестоки ратници –
превијих ране а лек сам била ја.
У смешном дому – гнезду на камену,
лепих гнездо угљенисаним гранама,
комадах у њему парче времена ми
које се претвараше у жалопојку.
Пређох кроз претурена небеса,
по гребену над олисталим пејзажом,

⁸ Звончић (бугарски: чан) је музички перкусиони инструмент из групе звона. Обично је то низ звончића опадајуће величине, које извођач доводи у стање вибрације ударима једне или двеју маљица. Има облик сличан конусу и обично је направљен од бронзе. Користи се у бугарском фолклору и као сигнални инструмент за домаће животиње (меденица, клепетуша или звоно за стоку).

претворих своје дане у ждрело, у мравињак,
но
незаборавка, обучена у плаво јутро
ја мала била сам разголићена.

СЕКУНДА

И после ћеш ставити у торбу
све облаке
без рока трајања
искљувани од птица
излили су се
у једну догоревајућу јесен
небеским жицама
ћеш се обријати
штипнућеш белу боју
од неба
да са њоме вежеш
китице цветова
који ти
непостојано али лепо
светле у очима
написаћеш дописницу
боже сада је то старомодно
бацићеш је
у оној секунди
у којој
јединствено у њој
и само у њој
си признавао да ме волиш
завићеш је
у искљуване облаке
и као дечју играчку
закачену ужетом за небо
послаћеш ми је
Адреса?
Прва њива пуна макова
изнад провалије
и под месечином

ЈЕДНО ПРЕДВЕЧЕ

Под сенкама бачених облака,
један петао је кљуцао време.
У каруцама, сунце изврнуто,
на заласку је срезало чуперак.

Прозори — са сенкама пуних чаша —
тонули су мастиљаво у сумрак.
Прибира ноћ — пчела-матица —
у кошницу дневне стражаре.

И полако се затрчи по крају —
јака киша — на тишину упрегнута.
Слика је сличила на вечност,
у којој само мудраци приседну.

ЈАНА ЈАНЕВА ХАЈРАБЕДЈАН

МЕСЕЧЕВА СТАЗА

Тужни расплакани,
 месец излази.
Да смути поноћну таму
Бродић са једрима
 у игру полази
у морског таласа
 ритму.
 Но месечева стаза
 сред горе
на два дели путеве
и као да ме крај њен
 зове
ко неко
 расплакано дете...

МАЈА МИТОВА

ТА, КОЈА СВЛАЧИ РЕЧИ

Поезија је злаћани сјај. Озарује!
Прониче ти у најдубље изворе

и у пећине предосећања,
где
кипе и роје се
мехурићи
с неуловљеним стиховима.
Тихо те пробија.
Поскакују ти fine двојнице.
Пролази кроз тебе
с етарском поворком
рима
посвећенима освећена.
Пропада у беспућа.
Извацује се у врхове енергије.
Грли ти скитничко биће.
Дарује га неземним стазама
и лађом
с памучним једрима,
изнад којих
горе хијероглифи Сунца.
Запали ватру у теби
од бакљи дугоногих јој робиња.
Подпаљује ти ноћи. Искушава их
врелим покретима.
Удара те. Скида те и пали.
У светом језеру гаси ти душу
и купа је, а она
се осећа као нимфа,
којој је неко
украо
одећу од речи.

КАПРИЧО ЗА СЕДАМ НЕБА

Када ме грлиш
протежем тишине у блаженство
и видим колико су оштроврхо
порасле напољу куле.
Дан нам је тада острво и
са обала му
излећу лабуђа привиђења,
на размахане дугокосе путеве
и бела облачна ћутања.
Тада ми пулс

прелива у тебе,
по седам струна од зрака,
капричом те излуђује.
Сакупља у две половине љуске
жуманце и беланце
светлости.
Задихано исплеће кошуље,
здајање да наметне.
Прелеће седам пута острва ти – у круг,
шапатам океана трске закренут.
Облачи таласе у свадбене хаљине –
ослобађа
принчеве заточене у лабудове.
Тада се куле претварају у виле
с капама купастог облика и крилима.
С прозачним звоном
летећи прах нам шаљу у руке.
Привлаче у загрљај нежне планете,
загрљај,
кога не мењам ни
за цело краљевство,
загрљај,
којим двоје скачу у параглајдеру
на седам неба.

МЕСЕЧЕВА ПТИЦА

Неко, уместо Аморовом стрелом,
утрелио ме птицом.
Месечевом птицом.
Муња, која лети у тами.
Ватра, што глад изједа,
испија жеђ
и доноси болест,
слетелу са Птичјег месеца –
ванземаљски грип осећања.

Она се
с
п
у
ш
т
а

низ реку очију.
Пали инквизиторске ломаче
у стомаку.
Ломи перје
у телу које не лети.
Са капима зноја узлеће,
али се као грифон⁹
распећу враћа,
да кљује поново.

Та – тобоже лепа – Месечева птица
луталица
као да је месец.
Пробада
као птичји крик
у ноћном страху на гори.
Она узиђује у зидове
од немогућности.

МАРИЈА ПАНАЈОТОВА

ЗВЕЗДАНИ ГОНГОВИ

Можда ће некада,
можда ће неко
тебе да сретне у зори.
И без да си чекала,
без да је чекао,
огањ у вама гори.

Разбудиће се,
разлистаће се,
јутро са цветом машти.
И дах лептира,
дах истине,
нежно над вама прашти.

Ти бићеш иста,
он биће исти,
пред небеским олтаром.
У звездане гонгове

⁹ Митска животиња са главом орла и телом лава.

заповедно ће бити
ветар са свечаним жаром.

Пожуриће,
потрчаче
у орбиту нови дан.
Неко је вољен!
Неко воли!
Од љубави је саздан!

НЕБО НА ПОСТ РЕСТАНТУ

Осмехом сам ушила небеса,
не порубих их одрпаном надом.
Рзвезах поглед свој да таласа
по небу, са истинитим изгледом.

И преврнух облаке у гнезда,
киша да се узмути као птиче.
Дах ми је светлоплав – до резеда –
у души пијанисимо се стиче.

Пресавих лист небеског формата,
на пост ресторант ћу ти га оставити.
Не чуди се, небо самиздата
у рукама ће ти се распрскати.

ЋУТАЊЕ РИБА

Небо ћути као риба,
што испљуну предсмртно
икру своју.
Загонетно у њему вибрира
траг душе ми
и поверења.

Под облачним комадима виси
грмећи хоризонт
катарки.
Излишан је и чак пренебрегнут
тај слепи крик
из моје душе.

Хијене-звезде крвожедно
у срце ми забијају
погледе.
А зраци су им – скалпели хладни –
ђаволски тачни,
О, Господе!

Задихан, кошмаран и ничији
живот се у себе
сабира.
А мртвом небу сасвим приличи
предсмртно испљунута
икра.

МИЛКО ХРИСТОВ

КАДА САМ ПРВИ ПУТ ПОСЕТИО НОВИ САД

Када сам први пут посетио Нови Сад
и шетао се обалом Дунава,
једна лепа жена ме сретe и упита:
"Колико је сати?"
Погледах њу, а затим сунце
и одговорих:
"3 сата до заласка твога осмеха,
5 сати до испијања из твога тела умора,
зачињеног аромом моје жеље,
8 сати до улова твојих снова
у мрежу звезданих рибара."
Замислила се и ускликнула: "Охо!!!"

3-5-8...магични бројеви Златног пресека...
Какав уметник!
Без оквира и платна добро сликаш речима,
и мреже чак њима крпиш
да запуштено време не одгризе од сна,
који је ветар још јуче испричао –
пре него што смо се срели.

Пре него што усне зауставе питања
као весла што су изгубила равнотежу.

Пре него што се у оку рибе бол покори
и таласи је скрцају шапатам,

и у длановима ми усну старе успомене. Погледај,
уместо мртвих светлости, у реци плива располовљена
љуска самоће моје младости.

Сада си самном,
али сутра ћеш у доњем току
тражити орах, поједен после нашег сусрета овде.
И тражићеш нове градове... и нове часове...
и давићеш се од нових "сада"...
У парку Новог Сада правци ће се загрлити од позади,
обале ће нам се удаљити са опадањем лишћа,
у родиним гнездима ће се излећи тишина,
уплашиће се бројчаник
од њихове жудње да додирну своју децу,
расцепиће се хоризонт као једна банална раван
између песка на ногама и соли у очима.
Рече ми лепа жена и тихо оде.
Листови јасмина кришом су јој намигнули:
"Следеће године опет ће доћи!"

ЛЕТЊЕ ИЗМЕЂУЧАША

Празан сам као отворено море –
покривено светлошћу пространства.
Као хоризонт испуњен пурпурном меланхолијом,
одраженом од огледала ноћи
и звезданим зрацима закованом у сну.
Као исушена туга и прогутане слане дине.
Као снег, уместо пене, у јунским таласима.
Као песак, којим поткупљујем Фортуну.
Као прећутане речи које шкрипе у мојим устима.
Празан сам као чаша недопијеног неба...

МИЛЧО КИРИЛОВ ЦВЕТКОВ

МОЈ БЕОГРАД

Осврћем се назад где је Београд!
Овај пут смо заувек МИ!
И река од љубави и сузе као град,
отварам боцу и срце и те пих!

Витла у мени онај јад и катран,
одбрана од данас ми је у беше,
у души ми срам, страст, море – океан,
са кула белих ноге ми се смеше.

Но ту они нови су, не као из Солуна,
све сам их прешао касом, без галопа,
у улози тужној попут неког кловна,
срце своје чувам и без стетоскопа.

Он ме тапше по рамену, слано је на капцима,
немој каже, опет те чекам јер си човек,
Београд те већ воли, не само својим очима,
већ с љубављу за коју нема никакав лек!

ПАВЛИНА ЈОСЕВА

ВИСОКА КАТЕДРАЛНА НОЋ

Проклето сунце, све је букнуло
котрља се врелина по асфалту.
А после се вече догодило.
Велика љубав започиње малу.

Висока, катедрално тиха ноћ
од немирног мора свој фар запали.
И мада сам добро, изгубих моћ,
због свих поверења изневерених.

Не издржах. Беше ми на длану.
И губих дах на презрелој јој усни.
И зграбих чврсто следећу луну,
кад ме она са изгревом напусти.

ТИШИНА ЗА СЛУШАЊЕ

Фанагорији

Ова ноћ је врела и сува,
ко слепи миш из собе сија.
За слушање је само тишина -
узећу је на зајам једном ја.
У тами дланова стиснутих
свако лето изгледа ко привид.

Ако кажем... Неће лепо бити,
но месец на пушку има вид.

ПЕТКО НЕДЈАЛКОВ

ХРАМ

Пламену Николову

У загрљају мермера тамо
бели се храм – нем ко некада.
Ту вечност замре да чује само
каква је то земаљска беда.

Стење планина са лицем издраним,
а занемео је храм узвишен.
У небеса иде путем кривим
ходочасник од наде изнурен.

Тамо иконе строге он среће,
завириће у бескрајности.
Сред мрака, тамјана, и уз свеће
слушаће анђела вечности.

И када сунце поцрвени
и склизне ко последњи грош,
звук звона ће да лута, звони
кроз процепе и урвине још.

И ако стене сруши земљотрес
и земне дане му прекине,
за душу ће његову бити спас
Нојев ковчег међ таласе винут.

БЕЛИ БРОД

једини кревет нам беше космички брод
једина тераса космодром
једини земљотрес беше нам starter
једини шатор бродско платно
једино небо илуминатор
месец и јупитер беху путокази
један град беше наш јерусалим
један покривач најдужа љубавна ноћ
једно пријатељство беше нам јужно сунце
једна песма родна котва
довиђења земљо
са пуним једрима на сунчевом ветру
и ланац се кида
марс нам је иза леђа
у даљини се мутно види нептун
с чуперком од дима млечни пут
се вије испод нас

РАЈЧО РУСЕВ РАЈСАН

АКО

Проћи ће времена и народи,
но заборава неће да има,
један, што ходао је по води
и један, по стиховима.

Ако и њих заборав помрачи,
долази Сила, нема Доброга,
и то ће бити крај – значи
Човека, Света и Бога.

КУДА И КО

Куда ме зовеш, тишино?
Куда ме тераш, песмо?
Где си остала ти, Земљо?
А ти, Небо, где смо?

Као да чујем гласове?
Као да видим сунце?

Као да сам неко дете,
што га из сна пробуде.

Истине су привидне
у свету од страхова.

Но ко беше Тај, што ме
благослови у сновима?

СУНЦЕ МОЈ ДАН

Сунце, мој дан
ка заласку се спушта.
Утихнуће срце у ноћи.
Осмехујте се усне,
сањајте, очи!

И ко што беше ће бити:
Као дете будим се.
Трешња ће процветати
иза танке завесе.

Сунце ће сићи право
путањом небеском,
с кошуљом светлоплавом
с одећом похабаном.

Срећно је и безбрижно
руку ћу да му дам.
Ко детету што га видимо,
а име му не знам.

РУМЕН ЦАНЕВ

АНДРОМЕДА

*“Са ужасном брзином ка нама лети
Маглина Андромеда да се судари
са нашом Галаксијом и да је разори
кроз пет милијарди година!”*

Саопштење у штампи

Земља се окреће настају нације
а природа трпи од нас побеђена.
Ређају се нове цивилизације –
од првог огња до атома и гена.

Куда идемо, где ће нам бити исход?
Шта ће нас чекати на крају?
Где нас одводи сваки нови ход?
Ка Паклу идемо или ка Рају?

Чему су нам сад све те наше борбе?
Чему служи нам свака победа?
Обесмисливши нам земаљске судбе,
Ка нама лети Андромеда!

СТАНКА БОНЕВА

ИСПРАЋАЈ

На рамену ми свану...
месечина.
Изплаках неколко пахуљица.
моржеви одоше са јагодица,
када мој облак нестаде и мину.

Остави блатне локве крај кишобрана
и по кожи електричне отпатке.
Туга ми - на пупољчиће разложена -
засипа изврнуте једрењаке.
Исуших се, море ме напустило,
а со ми у пустињи ишчезнула.

Осташе ране међузвездане
до белега од лањске медовине.

СТЕФАНИЈА ЦАНКОВА

САТУРНОВ ПРСТЕН

Сатурн ми је изабраник, раскошан, богат,
прстењем окићен, на небу је далеко.
Гледам га како је огроман, жив и млад
и како из даљина заповеда меко.

Има и другарице – те послушне луне,
комете што лутају граби као дар
величанствене су његове славне стене
иза њих је бурама и ветровима цар.

Најдражи бирам међу тим прстеновима
он често ми прекрасан сјаји у сновима
ал не сачињен ледом и космичким прахом.

Он златно дијамантан је бриљантан и чврст
лећи ће ми прелепо на задивљени прст
а кренуће сутра са небеским замахом.

УЛЈАНА ПАСКАЛЕВА

СЕМЕНА ЧИСТОГ ОГЊА

Ембрион сам у скуту облака,
данас су топлији од очевог огњишта,
над њима се њише двострука дуга и грли ме.
Созерцавам унутрашње крвоточне судове
Галаксије и маглине Премеравања –
оне сеју семена чистог огња Б р а м а н а...

АЛХЕМИЈСКА СВАДБА ЛЕТА

Река је невеста, што је повела за руке
безброј одојчади (рођених
п р е в р е м е н о)
младожењи-океану – за алхемијску
свадбу и за благу смрт.
Небо је венчани прстен
претходних врелина,
звезде – воштанице за опраштање,
зриковци – девери, лишће на

М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

дрвећу су златни пендари¹⁰
невесте, који чезну да постану
блато, и прст и глина у рукама
Грнчара, а ја сам бамбусово стабло,
које просто тихо дише.

СОЗЕРЦАВАЊЕ ИЗМЕЂУ ДВА ГУТЉАЈА ВАЗДУХА

У плаветном пространству
међу пливајућим мислима
и дубоким удисајима
нежне ноте полако ме
р
а
з
л
и
в
а
ј
у
у мале водене молекуле...
Атоми су ми ноте-ембриони,
речи – несавршене
и излишне, и сазнајем –
само Бог је опипљив између
два дубока удисаја...

„WITH GEO ON THE REDOUTE” IN FRONT OF STARGATE

Lyrically-poetical creativity of contemporary bulgarian poets Vesislava Savova, Georgi Konstantinov, Evgeniya Marincheva, Zdravka Shejretova, Zinaida Chausheva, Ivan Hristov Rudin, Ileana Stoyanova, Piiana Piieva, Yana Yaneva Hajrabedyan, Katya Marinova, Maya Mitova, Maria Panayotova, Milko Hristov, Milcho Kirilov Tsvetkov, Pavlina Yoseva, Petko Nedyalkov, Rajcho Rusev Rajsan, Rumen Tsanev, Stanka Boneva, Stefaniya Tsankova and Ulyana Paskaleva, and cosmical motives in their verses were analyzed and considered.

Key words: Astronomy in Culture, Bulgarian Poetry

¹⁰ Пендари су висећи украс у облику нанизаног новца који су носиле девојке у Бугарској. Такође пендара је велики златник од пет наполеона